

Fredagen den
23 april 1976

Fredagen den 23 april

Kl. 13.00

Förhandlingarna leddes av fru tredje vice talmannen.

*Om utformningen
av blankett rörande
statstjänstemäns
sjukledighet*

§ 1 Om utformningen av blankett rörande statstjänstemäns sjukledighet

Herr statsrådet FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Magnussons* i Kristinehamn (vpk) den 1 april anmälda fråga, 1975/76:304, och anförde:

Fru talman! Herr Magnusson i Kristinehamn har frågat mig om jag vill medverka till att blanketten Försäkran i samband med sjukdomsfall i sin nya utformning tas ur bruk. På blanketten har tillkommit utrymme för beslutande chef att bevilja eller inte bevilja sjukledighet.

Det åligger författningens myndigheterna att pröva om förutsättningar för beviljande av sjukledighet föreligger. Prövningen avser i regel endast att fastställa om tjänstemannen på föreskrivet sätt har styrkt behovet av sjukledighet. Den innefattar alltså inte någon medicinsk bedömning. Omfattar sjuktiden högst sju dagar, anses i allmänhet behovet av ledighet styrkt, om tjänstemannen ger in blanketten Försäkran i samband med sjukdomsfall. Vid längre sjuktid krävs dessutom intyg av läkare eller tandläkare.

Att myndigheterna har denna prövningsskyldighet är inte någon nyhet. Vad som nu har skett är att ansvariga myndigheter har gjort vissa tekniska ändringar i blanketten. Den har bl. a. kompletterats med rutor för angivande av det beslut som myndighetens prövning har lett till. Det är alltså inte fråga om en saklig ändring utan en blanketteknisk. Om det emellertid skulle vara så, att blanketten i sin nya utformning leder till missuppfattningar bland personalen, är jag givetvis beredd att medverka till att blanketten ses över.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Fru talman! Bakgrunden till min fråga är att SJ-personal har reagerat starkt mot den nya utformningen av blanketten Försäkran i samband med sjukdomsfall.

Den fråga som rent allmänt inställt sig är hur vederbörande chef skall kunna avgöra om den anställde varit sjuk eller ej. Chefen har som regel inte någon läkarutbildning. Vidare menar man att ett sådant här förfarande måste strida mot en grundtanke i den reform som medger anställd att vara hemma i högst sju dagar för sjukdom utan att besöka läkare – att den enskilde själv skall kunna ta detta på sitt eget ansvar.

Enligt min uppfattning ger de nya formuleringarna uttryck för en för-

Fredagen den
23 april 1976

*Om utformningen
av blankett rörande
statstjänstemäns
sjukledighet*

myndarinställning som inte borde höra hemma i en tid då man diskuterar ökat personalinflytande och därmed större ansvar för de anställda.

Men om någon skall sitta till doms över den anställde måste ju han eller hon fråga sig: Vem skall då avgöra om chefen varit sjuk eller inte i händelse att denne är hemma några dagar från sitt arbete?

Ett ytterligare stort frågetecken måste också sättas för det sätt på vilket blanketten tillkommit. Ingen vet tydligen vem som är den ansvarige. På socialdepartementet och finansdepartementet har man hänvisat till statskontoret, på statskontoret till riksförsäkringsverket, på riksförsäkringsverket tillbaka till statskontoret. Försäkringskassan i Stockholm hänvisar också till statskontoret. Ingen vet alltså – men man tror att det måste finnas någon djupsinnig förklaring. Därför skulle jag vilja fråga om statsrådet kan ge upplysning om vem som egentligen har utfört den här blankettändringen.

Nu säger ju statsrådet att det inte är fråga om någon saklig ändring utan en blanketteknisk och att han, om det skulle vara så att blanketten i sin nya utformning leder till missuppfattning bland personalen, givetvis är beredd att medverka till att blanketten ses över. Det uppfattar jag som positivt. Jag tror att det är nödvändigt.

Skall man ändra en blankett, såsom skett i det här fallet, bör man givetvis gå ut med information. Det har inte skett, för inte heller cheferna på det lokala planet tycks känna till varifrån ändringarna har kommit. Det talar väl för att en översyn borde ske. Dessutom är det så att om man är sjuk mer än sju dagar eller om det är något speciellt så måste man alltid visa läkarintyg. Jag kan inte förstå vitsen med att en chef skall sitta och bevilja eller inte bevilja sjukledighet. Den möjligheten måste ju ändå finnas eftersom det lämnats utrymme för en sådan anteckning på blanketten.

Herr statsrådet FELDT:

Fru talman! Herr Magnusson i Kristinehamn uppfattade kanske inte vad jag sade när jag svarade på hans fråga, nämligen att det måste finnas vissa regler för hur man styrker behovet av sjukledighet. Det myndigheterna skall pröva är bara om man följer de regler som gäller för hur man styrker behovet av sjukledighet. Däremot ingår det alls icke i myndighetens befogenheter att pröva om vederbörande varit sjuk eller inte. Det kan inte råda något som helst tvivel om detta med hänsyn till de regler som finns i sjukkontrollkungörelsen. De missförstånd som tydligen, enligt herr Magnusson i Kristinehamn, har uppstått är att de anställda tror att en byråchef nu helt plötsligt skall ta ställning till om en tjänsteman varit sjuk eller inte. Det är alltså icke avsikten och har aldrig varit det.

Herr Magnusson frågar vilken myndighet som är ansvarig för den här blanketten. Jag är förvånad över att den frågan över huvud taget behöver ställas här och att inte myndigheterna kan ge klart besked om det. Det står nämligen i 2 § i sjukkontrollkungörelsen att denna typ av försäkran

skall avges på blankett enligt formulär Försäkran i samband med sjukdomsfall som fastställs av statskontoret efter samråd med riksförsäkringsverket och statens avtalsverk. Klarare kan det inte gärna bli. Det är alltså statskontoret som är ansvarigt för blanketten.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Fru talman! Det har framgått att blanketterna brukar fastställas på det sättet. Men eftersom tydligen inte någon av de tjänstemän som varit vidtalade vare sig på statskontoret eller i riksförsäkringsverket känner till just den förändring jag påtalat verkar det i hög grad egendomligt, det måste man säga.

Blanketten som sådan innebär att man måste styrka sin sjukledighet, men den har man även tidigare fått styrka på eget ansvar. Man har skrivit på blanketten och därmed intygat att man varit sjuk i t. ex. fem dagar, och det har inte varit något vidare med det. Jag förstår inte varför det extra tillägget skulle behöva komma in i bilden och för vilket ändamål. Om man har längre sjukledighet har man ju läkarintyg och vid speciella fall kan läkarintyg även infordras för kortare sjukledighet. Och eftersom det här tillägget tydligen vållar irritation bland personalen och kommer att göra det alltmer allteftersom blanketten sprids ute i landet tycker jag det vore bra om statsrådet ville medverka till en förändring.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2 Om omsorgen för barn med särskilda behov

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara fru Lantz (vpk) den 8 april anmälda fråga, 1975/76:311, och anförde:

Fru talman! Fru Lantz har frågat mig hur kommunerna ekonomiskt med nuvarande och föreslaget finansieringssystem skall klara omsorgen för barn med särskilda behov och till vilken besvärinstans föräldrar skall vända sig om de inte får plats för sina barn.

Den av riksdagen nyligen beslutade lagen om barnomsorg innebär en tydligare markering av samhällets ansvar för barn med särskilda behov av stöd och stimulans genom att kommunerna blir skyldiga att bereda dessa barn plats i förskola redan före sex års ålder, om inte barnets behov av sådant stöd tillgodoses på annat sätt.

Kommunerna blir också skyldiga att genom en planmässig utbyggnad av förskole- och fritidshemsverksamheten sörja för att de barn som på grund av föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller av andra skäl behöver omvårdnad får sådan om inte behovet tillgodoses på annat sätt. För att ge kommunerna ekonomiska möjligheter att genomföra det utbyggnadsprogram som ingår i överenskommelsen mellan regeringen och Svenska kommunförbundet höjs statsbidragen till daghem och fritidshem kraftigt fr. o. m. den 1 januari 1977. Vid beräkningen av det höjda stats-

Fredagen den
23 april 1976

*Om omsorgen för
barn med särskilda
behov*

bidraget har också beaktats behovet av extra insatser för barn med behov av särskilda stödåtgärder. Det beslutade statsbidraget innebär att statens andel av kostnaderna för samhällets barnomsorg kraftigt ökas.

Beträffande besvärinstans i dessa frågor gäller att beslut av barnavårdsnämnd eller social centralnämnd kan överklagas till länsstyrelsen om de särskilda förutsättningar som gäller för kommunalbesvär är uppfyllda. Länsstyrelsens beslut kan i sin tur överklagas till regeringsrätten.

Fru LANTZ (vpk):

Fru talman! Till att börja med skall jag be att få tacka för svaret. Det innehåller bara tomma fraser och svarar inte på frågan. Det tillför inte heller debatten några nyheter.

Fr. o. m. den 1 januari 1977 skall kommunerna för det första anvisa plats i förskola eller fritidshem, för det andra bedriva aktivt uppsökande verksamhet för att ta reda på vilka barn som behöver anvisas plats och för det tredje verka för att platsen utnyttjas. Detta gäller för barn som har s. k. särskilda behov av vistelse i daghem eller fritidshem. Och det är alldeles riktigt att just dessa barn bereds plats i den kommunala barnomsorgen så tidigt som möjligt. Men hur skall detta i praktiken gå till? Det är det jag har frågat om.

De flesta kommuner i Stockholms län räknar enligt förskoleplanerna med att 3 % av barnen i åldrarna 0–6 år har särskilda behov. Men det finns anledning att anta att den siffran är för låg, då det av undersökningar som gjorts i några nya bostadsområden i Storstockholm framgår att mellan 25 och 40 % av bara av barnen i fyraårsåldern har särskilda behov. Den uppsökande verksamhet som kommunerna nu är skyldiga att bedriva kan komma att visa på nya stora behovsgrupper. Risker finns att de här barnen inte kan beredas plats i den kommunala barnomsorgen i tillräcklig utsträckning eller att *enbart* dessa barn kommer att kunna beredas plats.

Med nuvarande utbyggnadstakt finns det uppenbar risk för att kommunerna inte förmår uppfylla lagens intentioner. Jag skall ta ett exempel från min egen hemkommun, Huddinge, närmare bestämt från västra Flemingsberg, där det i dag köar 200 barn till daghem, där över hälften av dessa barn är barn med särskilda behov, där det i dag finns ett 90-tal platser och där det 1980 planeras för 126 platser. – Det är den faktiska situationen.

Hur menar socialministern att kommunerna skall kunna lösa den här frågan praktiskt? Vänsterpartiet kommunisterna har i många tidigare sammanhang krävt att alla barn skall beredas plats i den kommunala barnomsorgen. Då först löser man eventuella integrationsproblem. Vi har också föreslagit att staten skall ta över barnomsorgskostnaderna helt. Då först löser man kommunernas ekonomiska problem med barnomsorgen.

Är det inte på tiden att socialministern och regeringen i övrigt inser att det är den enda möjliga framkomliga vägen när det gäller utbyggnad

av den kommunala barnomsorgen, både för att värna om barn med särskilda behov och för att tillgodose alla andra barns rättmätiga krav på en bra daghems- eller fritidshemsplats?

Frågan står alltså kvar, herr socialminister: Vad skall Huddinge göra praktiskt den 1 januari 1977 när 100 barn i västra Flemingsberg, och förmodligen 1 000 till i kommunen, har laglig rätt att kräva daghemsplats? Vad skall kommunerna i övrigt göra när kanske 100 000-tals barn har denna rätt att kräva daghemsplats och kommunerna inte kommer att kunna uppfylla det kravet?

Herr socialministern ASPLING:

Fru talman! Kommunernas förskoleplaner visar att utöver alla sex-åringar kan f. n. ca 35 000 yngre barn beredas plats i kommunernas deltidförskola. Antalet sådana platser kommer vidare, enligt förskoleplanerna, att byggas ut ytterligare under de närmaste åren. Jag kan som ett exempel nämna att över 2 000 nya platser i deltidsgrupper har börjat byggas sedan förskolelagen trädde i kraft den 1 juli förra året. Detta visar att kommunerna i sin planering har tagit hänsyn till behovet av platser för de här avsedda barnen.

Genom den kraftiga utbyggnad av platser i daghem och fritidshem som följer av överenskommelsen mellan regeringen och Kommunförbundet och som riksdagen nyligen tagit ställning till ökar vidare möjligheterna att integrera dessa barn inom heldagsomsorgen.

Jag kan också nämna att det i socialstyrelsens regi bedrivs försöksverksamhet beträffande organisation och verksamhetsformer för den uppsökande verksamheten. Socialstyrelsen planerar att ge ut vägledande information till kommunerna om vilka åtgärder som denna verksamhet kan föranleda för barn med behov av särskilt stöd.

Fru talman! Jag vill bara tillägga att jag nästan förstod att fru Lantz avsåg att fortsätta den debatt som vi förde här den 1 april. Jag hänvisar till protokollet över mina inlägg där. I fråga om Huddinge kan jag säga: Jag förutsätter att just de kommuner som har stora behov nu verkligen skall starta en omfattande utbyggnad – mot bakgrund av de kraftiga stödåtgärder som sätts in från samhällets sida.

Fru LANTZ (vpk):

Fru talman! Det är riktigt att man kan klara sexåringarna i en deltidförskola, men de barn som har särskilda behov behöver komma in mycket tidigare och behöver dessutom ha en riktig daghemsplats. I Storstockholmsområdet och förmodligen också på andra platser i landet behöver bara av fyraåringarna nästan hälften plats tidigare än vad som blir fallet vid placering i deltidförskola.

Det är vidare inte fråga om någon kraftig utbyggnad. I dag får totalt 8 % av förskolebarnen plats på daghem, och 1980 skall 21 % få det. Vi vet att behovet i dag motsvarar ungefär 50 % av det totala antalet barn. Det är alltså ingen kraftig utbyggnad, och jag tycker att det är fel att

Fredagen den
23 april 1976

*Om uppskov med
aviserad personal-
indragning vid Ås-
brohemmet*

påstå det.

När det sedan gäller besvärfrågan är det intressant att notera att de 100 barnens föräldrar skall vända sig till sociala centralnämnden när deras barn inte kommer att kunna beredas plats den 1 januari 1977. Då vill jag fråga: Vad kommer att hända om de inte får den plats de behöver för barnen? Det besked jag fått är att de skall vända sig till länsstyrelsen och sedan till regeringsrätten. Innebär det beskedet att regeringen påtar sig att i detta senare skede ge de barn som behöver det plats på daghem?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om uppskov med aviserad personalindragning vid Åsbrohemmet

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Strömbergs* i Vretstorp (s) den 9 april anmälda fråga, 1975/76:312, och anförde:

Fru talman! Herr Strömberg i Vretstorp har frågat mig om jag är beredd vidta åtgärder som syftar till att uppskjuta aviserad personalindragning vid Åsbrohemmets erkända vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

De senaste årens utveckling på socialvårdsområdet har inneburit ökad satsning på öppna och frivilliga behandlingsformer vilket har lett till ett minskat behov av vårdplatser inom den slutna vården. Därigenom har en viss reducering av platsantalet vid vårdanstalterna för alkoholmissbrukare blivit möjlig. Socialstyrelsen har efter överläggningar med Åsbrohemmets styrelse beslutat minska antalet platser vid denna anstalt från 200 till 150 fr. o. m. den 1 juli 1976. Frågor som hänger samman med en härav föranledd förändring av verksamheten, bl. a. frågan om viss minskning av personalen, har enligt vad jag inhämtat behandlats av en arbetsgrupp med företrädare för anstaltsledningen och personalorganisationerna. Arbetsgruppen har lämnat ett förslag till anstaltsstyrelsen, som efter behandling väntas göra framställning till socialstyrelsen. Det ankommer sedan på socialstyrelsen att besluta om de åtgärder som blir aktuella med hänsyn till förändringarna av verksamheten vid vårdanstalten.

Herr STRÖMBERG i Vretstorp (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Självfallet har jag den uppfattningen att de erfarenheter som vunnits i den vård som förekommer på våra vårdanstalter och som är föremål för en översyn används till förbättringar, som leder till att de intagna i största möjliga mån och så snabbt som möjligt återanpassas till vårt öppna samhälle.

I detta fall utgör vården av alkoholskadade inget undantag. Nykterhetsvården är föremål för olika utredningar som jag hoppas skall leda till förbättringar för de alkoholskadade.

Bl. a. har socialutredningen i uppdrag att utreda vem som skall handha huvudmannskapet för vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Vidare har den s. k. NEPO-utredningen i uppdrag att göra en översyn av personalorganisationen vid nykterhetsvårdsanstalterna.

Jag har i min fråga tagit upp de personalproblem som uppstått vid vårdanstalten Åsbrohemmet genom att socialstyrelsen aviserat kraftiga personalinskränkningar. Jag menar att, eftersom NEPO-utredningen inom en inte alltför avlägsen framtid skall komma med förslag om personalorganisation och man ännu ej vet hur stort personalbehovet kommer att vara, starka skäl talar för att inte i nuläget göra personalinskränkningar.

Det kan också finnas anledning nämna, eftersom socialministern tar upp det i sitt svar, att patientantalet minskat från 200 i början av 1970-talet till i nuläget 150. Dessutom har vårdtidens längd minskat från i genomsnitt fyra månader till i nuläget sex å åtta veckor. Däremot har antalet intagningar ökat från drygt 600 i början av 1970-talet till i nuläget ca 900 per år.

Därigenom har också personalens arbetsbelastning ökat trots att patientantalet minskat. Och att göra personalinskränkningar kommer att innebära försämrad vård för de intagna.

Men när jag nu hörde av socialministern att de problem som jag tagit upp har uppmärksammats och att en arbetsgrupp är tillsatt, hoppas jag att socialstyrelsen i sin bedömning tar hänsyn till de resultat som arbetsgruppen kommer fram till samt att all förändring kommer att ske i nära samråd med den berörda personalen.

Jag vill än en gång tacka för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om den uppsökande verksamheten inom socialvården

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr Börjessons i Falköping (c) den 19 mars anmälda interpellation, 1975/76:157, och anförde:

Fru talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat mig om någon utvärdering har företagits i fråga om uppsökande verksamhet från kommunernas sida och, om så inte är fallet, om jag är beredd att göra en sådan.

Frågan om en utvärdering av den uppsökande verksamhet som kommunerna bedriver har uppmärksammats i olika sammanhang. En intressant enkät har gjorts av den av socialdepartementet tillsatta pensionärsundersökningen. Den avser förhållandena i kommunerna i april 1975. Enkäten besvarades av 271 av rikets 278 kommuner. En preliminär genomgång av svaren visar att 211 kommuner har uppgivit att kontinuerlig uppsökande verksamhet förekom i kommunen. Verksamheten var i första hand inriktad på ålderspensionärer och förtidspensionärer. Den sköttes till helt övervägande del av hos kommunen fast anställd

Fredagen den
23 april 1976

Om den uppsökande verksamheten inom socialvården

personal av typ hemvårdsassistenter, hemsamariter, socialassistenter, handikappkonsulenter etc. Tillfälligt anställd personal användes dessutom i viss utsträckning.

I 181 kommuner hade en eller flera gånger genomförts en inventering av pensionärernas sociala situation i hela eller delar av kommunen. Vidare kan nämnas att 60 kommuner hade träffat överenskommelse med postverket om viss medverkan av lantbrevbärare i den uppsökande verksamheten. I flera kommuner planerades liknande medverkan.

Jag skall inte ytterligare gå in på pensionärsundersökningens material. Den kommande redovisningen kommer att ge oss ökade kunskaper om insatserna på detta viktiga område.

Jag vill i detta sammanhang också påminna om det stora arbete som försäkringskassorna lägger ner för att var och en skall få de socialförsäkringsförmåner som han har rätt till. En undersökning år 1972, som omfattade drygt 200 000 s. k. 0-klassplacerade personer, ledde till att över 50 000 försäkrade inplacerades i sjukpenningklass. Pensionsutredning företogs för omkring 1 000 försäkrade. Försäkringskassorna tog i vissa fall kontakt med sociala och andra myndigheter i syfte att initiera service- och vårdåtgärder m. m. Så skedde i fråga om ca 2 000 försäkrade. Positiva åtgärder vidtogs således i mer än 25 % av samtliga fall. En uppföljning år 1974 visade att ytterligare drygt 15 000 försäkrade hade erhållit socialförsäkringsförmåner i form av sjukpenning eller pension.

Den sociala hemhjälpen i kommunerna har som vi alla känner till stor betydelse för den uppsökande verksamheten. De som utreder och prövar behovet av social hemhjälp får, särskilt om de arbetar i ett geografiskt begränsat distrikt, ofta en god kännedom om människorna där. Vidare vill jag erinra om att olika frivilliga organisationer, bl. a. Pensionärernas riksorganisation och Röda korset, samarbetar med en del kommuner för att förbättra den uppsökande verksamheten och för att stimulera till förbättrade kontakter människor emellan.

Slutligen kan nämnas att det inom kort kommer att redovisas en sammanställning och utvärdering av den uppsökande verksamhet som med bidrag av glesbygdsmedel genomfördes under åren 1969–1975 bland äldre och handikappade i 35 kommuner inom det allmänna stödområdet.

Den uppsökande verksamheten har på olika sätt uppmärksammats i utbildningen och har bl. a. behandlats vid många kurser och konferenser i Kommunförbundets regi. Den har också tagits upp vid socialvårdskonsulenternas kontakter med företrädare för de sociala centralnämnderna. Enligt min mening har den ändring i socialhjälpslagen som avsåg den uppsökande verksamheten och de tankar och riktlinjer som låg bakom denna ändring på ett påtagligt sätt satt sin prägel på den kommunala socialvården.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Fru talman! Jag vill allra först tacka socialministern för svaret på min interpellation.

Jag noterar att socialministern i sitt svar konstaterar att den ändring i socialhjälpslagen som avsåg den uppsökande verksamheten och de tankar och riktlinjer som låg bakom denna ändring på ett påtagligt sätt satt sin prägel på den kommunala socialvården. Jag vill inte på något sätt bestrida riktigheten i detta konstaterande, men man kan dock inte bortse från att det fortfarande, trots allt vad som gjorts, förekommer att äldre och handikappade bor nära nog i isolering. Detta inträffar inte bara i glesbygder, utan dess värre också i tätorterna, där anonymiteten bidrar till isoleringen.

Det har exempelvis förekommit att äldre legat döda i sina lägenheter i veckor, t. o. m. månader, innan de sociala myndigheterna fått kännedom om fallen.

Jag vet att det kan vara svårt för de socialvårdande myndigheterna att komma i kontakt med en del äldre, som hellre lever i isolering än finner sig i något slag av omhändertagande. Dessa människors integritet måste man ta hänsyn till och respektera, men de socialvårdande myndigheterna måste i sitt arbete informera på ett sådant sätt att de vårdbehövande blir medvetna om sin situation och att de kan få hjälp att leva ett drägligt och människovärdigt liv.

Trots att jag vet att oerhört mycket gjorts för att förbättra den sociala situationen för de gamla och handikappade, återstår tyvärr ändå mycket innan förhållandet blir helt tillfredsställande. Jag skall ange ett par exempel bland många utan att därmed namnge de berörda kommunernas socialvårdande myndigheter.

Ett fall gällde färdtjänsten. Trots att sådan färdtjänst fungerat i flera år hade ett par äldre, som båda var handikappade, inte haft vetskap om att deras kommun tillhandahöll denna service för resor till och från tätorten, som i detta fall var belägen någon mil från deras bostad. Efter kontakt med sociala centralnämnden i kommunen fick de löfte om en fri resa i veckan till och från tätorten. Att dessa människor inte haft vetskap om färdtjänsten visar att informationen i detta fall inte fungerat tillfredsställande.

Också ett annat fall som jag vill åberopa ger belägg för att den sociala omvårdnaden inte är vad den borde vara. En äldre, som bodde ensam i sin stuga, var i behov av vård och var villig att flytta till ortens pensionärshem. Han fick vänta i över ett års tid, och när han äntligen fick plats på hemmet och socialvården kom för att hämta honom, fann man honom i medtaget tillstånd utanför sin bostad. Efter en kort tid avled han.

Jag har med det sagda inte velat anklaga vederbörande kommuner. Jag vet att många kommuner brottas med stora ekonomiska svårigheter, som leder till att den sociala omvårdnaden, speciellt när det gäller gamla och handikappade, får stå tillbaka för andra kostnadskrävande projekt, som kommunerna måste finansiera. Jag vet av egen erfarenhet vad dessa organisationer uträttar, särskilt genom att skapa kontakt människor emellan men också genom att ge de handikappade självkänsla och självför-

Fredagen den
23 april 1976

Om den uppsökande verksamheten inom socialvården

troende som kan betyda så erhört mycket just för dessa människor.

Även om mycket gjorts, särskilt när det gäller den uppsökande verksamheten, vilket det lämnade svaret visar, så är därmed inte sagt att den sociala omvårdnaden fungerar i alla avseenden tillfredsställande. De anförda exemplen visar om inte annat att så är förhållandet. Jag tror – och det var förresten socialministern inne på i sitt svar – att de frivilliga organisationerna har en mycket stor betydelse. Socialministern åberopade bl. a. Röda korset. Jag åberopar handikapporganisationernas stora möjligheter att hjälpa till genom den uppsökande verksamheten.

Låt mig, herr socialminister, citera ur en insändare i Svensk Handikapptidskrift för en tid sedan, som jag tycker på ett föredömligt sätt ger uttryck för vad dessa organisationer kan betyda för kontakten handikappade emellan och mellan handikappade och icke handikappade. Insändaren är kritisk mot den uppsökande verksamhet som bedrivs ute i primärkommunerna. Jag citerar:

”Därför borde den uppsökande verksamheten bli effektivare från såväl samhällets sida som från vår egen handikapporganisations. Inte minst medlemmar i en handikappförening och styrelsemedlemmar och andra förtroendemän-kvinnor kan här göra en insats i den uppsökande verksamheten. Framför allt har våra medlemmar större möjlighet att intressera vederbörande som sitter isolerad och inte har intresse för att söka kontakt. Detta kan ske genom att tala om egna erfarenheter, hur de själva fått hjälp och kommit med i handikappsammanslutningar och vad glädje och nytta de haft av kamratskap och gemenskap. Ofta är vi handikappade själva bättre skickade att få kontakter med personer ute i glesbygderna som är i behov av upplysning om läkarbehandling, hjälpmedel, handikappföreningar, färdtjänst och de resurser kommuner, landsting och statsmakterna har att erbjuda.

Därför vill jag rikta en varm vädjan till medlemmar i handikappföreningar att ta reda på, om det i vederbörandes omgivning finns personer som är mer eller mindre handikappade och som borde uppsökas och som det även bör vara angeläget att underrätta de sociala myndigheterna om. Även om resultatet ej alltid blir så stort, så är varje åtgärd och initiativ i vad som här framförts av stor vikt, då det kan rädda från ofta självupptagen isolering eller brist från samhällets sida i fråga om den uppsökande verksamheten. Något måste göras inte minst av de handikappade själva som kommit med i våra sammanslutningar är av stor betydelse. Detta är ett ofta förbisett verksamhetsfält, men desto mer tacksamt att arbeta med även om bara små resultat uppnås, men det är ett arbete som förutser tålamod och intresse.”

Ja, herr socialminister, här har gjorts en hel del i vårt välfärdssamhälle för våra åldringar och handikappade, men ännu återstår mycket innan dessa grupper uppnår jämställdhet med övriga medborgargrupper. Utan att på något sätt bli patetisk vill jag säga att det helt enkelt är vår skyldighet att söka skapa drägliga levnadsbetingelser för dessa grupper, för åldringarna och de handikappade. De har rätt att kräva ett större mått

av samhällets omvårdnad än vi övriga medborgare. Jag skulle i detta sammanhang vilja vidga begreppet och säga att målsättningen i vårt samhällsarbete måste vara att skapa en social omvårdnad för alla som är i behov därav. Jag tänker då på de sjuka, speciellt på dem som vistas på våra långvårdsavdelningar, på åldringarna och på de handikappade.

Menar vi allvar med vårt tal om jämlikhet och solidaritet, är prioriteringen inte svår.

Jag ber ännu en gång, fru talman, att få tacka för svaret på min interpellation.

Herr socialministern ASPLING:

Fru talman! Jag vill gärna understryka vad herr Börjesson i Falköping här framhöll – handikapporganisationernas värdefulla insatser på detta utomordentligt viktiga arbetsfält. De har kunskap, kännedom och också vida personliga kontakter. Här behövs alla goda krafters samverkan. Det är en uppfordrande uppgift för – egentligen – oss alla.

Jag skall inte vidga debatten, fru talman, utan bara göra ett tillägg. Herr Börjesson var inne på frågan om informationen, och den är naturligtvis i detta sammanhang också mycket viktig. Kommunerna har under senare år vidgat sina insatser på ett markant sätt, och det bör noteras. Detta gäller även de frivilliga organisationerna, exempelvis handikapporganisationerna. Vi har ju också från samhällets sida sökt att på olika sätt vidga informationsverksamheten. Jag kan som ett exempel nämna att en ny upplaga av socialkatalogen just i dessa dagar börjar delas ut till alla hushåll i vårt land.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Meddelande om besvarande av interpellation

1975/76:159 om kommunernas avfallshantering

Herr socialministern ASPLING:

Fru talman! Jordbruksministern skulle i dag ha besvarat en interpellation av fru Hambræus om kommunernas avfallshantering. Fru Hambræus är emellertid på grund av sjukdom förhindrad att ta emot svaret i dag. Jordbruksministern kommer därför att besvara interpellationen vid ett senare tillfälle.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2430–2434 till inrikesutskottet

1975/76:2435–2437 till trafikutskottet

1975/76:2438 och 2439 till civilutskottet

1975/76:2440–2442 till trafikutskottet

1975/76:2443 till konstitutionsutskottet
1975/76:2444 till inrikesutskottet
1975/76:2445 till justitieutskottet
1975/76:2446 till socialutskottet
1975/76:2447 till skatteutskottet
1975/76:2448 till inrikesutskottet
1975/76:2449 till socialförsäkringsutskottet

§ 7 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen 1975/76:172.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Motioner

1975/76:2450 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*
1975/76:2451 av herr *Carlström m. fl.*
1975/76:2452 av herr *Hovhammar m. fl.*
1975/76:2453 av herr *Hovhammar m. fl.*
1975/76:2454 av fru *Nilsson* i Kristianstad *m. fl.*
med anledning av propositionen 1975/76:105 med förslag till arbetsrättsreform m. m.

1975/76:2455 av herr *Strömberg* i Botkyrka *m. fl.*
med anledning av propositionen 1975/76:118 om hemspråksundervisning för invandrarbarn

1975/76:2456 av herr *Nordstrandh m. fl.*
1975/76:2457 av herr *Nyquist*
med anledning av propositionen 1975/76:129 om forskningsrådsorganisationen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

1975/76:2458 av herr *Hermansson m. fl.*
1975/76:2459 av herr *Romanus*
med anledning av propositionen 1975/76:136 om ändringar i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap

1975/76:2460 av fru *Hambraeus m. fl.*
med anledning av propositionen 1975/76:149 med förslag till lag om allmänna fjärrvärmeanläggningar, m. m.

1975/76:2461 av fru *Anér*
1975/76:2462 av herrar *Jonsson* i Alingsås och *Polstam*
1975/76:2463 av herr *Lidgard*
1975/76:2464 av herr *Nyquist*
med anledning av propositionen 1975/76:155 om vissa körkortsfrågor

1975/76:2465 av herr *Hägelmark m. fl.*
1975/76:2466 av herr *Nyquist*

1975/76:2467 av herr *Schött m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:164 med förslag till lag om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m.

1975/76:2468 av herr *Börjesson i Glömminge m. fl.*

med anledning dels av propositionen 1975/76:166 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m., dels propositionen 1975/76:169 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

1975/76:2469 av herr *Bohman m. fl.*

1975/76:2470 av herr *Eriksson i Arvika m. fl.*

1975/76:2471 av herr *Eriksson i Arvika m. fl.*

1975/76:2472 av herr *Fridolfsson*

1975/76:2473 av herr *Hermansson m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:166 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

1975/76:2474 av herr *Kindbom m. fl.*

1975/76:2475 av herr *Pettersson i Lund*

med anledning av propositionen 1975/76:167 om ny organisation för postverket

1975/76:2476 av herr *Hernelius m. fl.*

1975/76:2477 av herr *Romanus*

med anledning av propositionen 1975/76:174 om ändring i brottsbalken

1975/76:2478 av herr *Hermansson m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:179 om ändring i allmänna arbetstidslagen (1970:103)

1975/76:2479 av herr *Fridolfsson m. fl.*

1975/76:2480 av herrar *af Ugglas* och *Nyquist*

1975/76:2481 av herrar *af Ugglas* och *Nyquist*

1975/76:2482 av herr *Åsling m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:180 om ändrade regler för beskattning av realisationsvinster, m. m.

1975/76:2483 av herr *Ekinge*

1975/76:2484 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2485 av herr *Nordgren m. fl.*

1975/76:2486 av herr *Siegbahn m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:182 om information, utbildning och forskning rörande medbestämmande i arbetslivet m. m.

Fredagen den
23 april 1976

*Anmälan av
interpellation*

1975/76:2487 av herr *Hermansson m. fl.*
med anledning av propositionen 1975/76:189 med förslag om insyn i
och kontroll av den militära underrättelsetjänsten m. m.

1975/76:2488 av herr *Hörberg m. fl.*
1975/76:2489 av herr *Wachtmeister* i Johannishus
med anledning av propositionen 1975/76:190 om inrättande av ett flyg-
vapenmuseum och vissa skolor för försvarsmakten

1975/76:2490 av herrar *Carlsson* i Vikmanshyttan och *Fågelsbo*
1975/76:2491 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.*
1975/76:2492 av herr *Jonsson* i Alingsås och fröken *Rogestam*
med anledning av propositionen 1975/76:197 med förslag till lag om
arbetsskadeförsäkring

§ 9 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kam-
markansliet

den 22 april

1975/76:173 av herr *Gustavsson* i Alvesta (c) till herr statsministern om
kollektivanslutning av fackliga avdelningar till politiskt parti:

Riksdagen har vid upprepade tillfällen uttalat sig mot att ett politiskt
parti tillämpar kollektivanslutning. Riksdagens uttalande har efter vad
som kunnat konstateras nonchalerats, och kollektivanslutning tillämpas
fortfarande av det socialdemokratiska partiet.

Nyligen timade händelser visar att kollektivanslutningen medfört att
lönearbetare avstår från medlemskap i fackföreningen med motivering
att de individuellt vill avgöra partitillhörighet och att de inte anser re-
servationsrätten tillräcklig för att skydda deras integritet i vad avser par-
tisympatier.

Utöver att kollektivanslutningen avslöjar en häpnadsväckande brist
på respekt för medborgarnas personliga integritet riskerar den på sikt
att allvarligt försvaga den fackliga rörelsen. En splittrad fackförenings-
rörelse torde få svårt att med framgång hävda lönearbetarnas intressen
på arbetsmarknaden. Det är viktigt att den fackliga rörelsens styrka inte
försvagas eller undergrävs. Det är därför angeläget att partierna avstår
från att kollektivt ansluta fackliga avdelningar eller organisationer, som
fattat majoritetsbeslut härom.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd
att till statsministern få framställa följande fråga:

Anser statsministern att metoden att kollektivt ansluta fackliga av-
delningar till politiskt parti är till skada för den personliga integriteten
och för den fackliga rörelsens enhet och styrka?

§ 10 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 22 april

Nr 109

Fredagen den
23 april 1976

*Meddelande om
frågor*

1975/76:321 av herr *Ulander* (s) till herr bostadsministern om innebörden av viss stadsplanebestämmelse:

Regeringen fastställde den 15 januari 1976 förslag till stadsplan för kvarteret Inedal i Stockholm och förordnade samtidigt om särskild lydelse av 4 § i stadsplanebestämmelserna. Det har i den praktiska hanteringen visat sig svårt att tolka den närmare innebörden av denna bestämmelse.

Vad innebär regeringens fastställelsebeslut i nu angivna hänseende?

1975/76:322 av fru *Jonäng* (c) till herr jordbruksministern om förbud mot användningen av sprayflaskor, m. m.:

Jorden omges av ett ozonskikt som skyddar människorna mot de skadliga ultraviolettera strålarna från solen. Vi är således beroende av detta ozonlager för vår hälsa och existens. Vissa gaser kan enligt vetenskapliga rön uttunna ozonlagret och därmed åstadkomma negativa effekter på mänskligt liv. Detta gäller bl. a. den gas som uppstår vid användning av sprayflaskor.

Är jordbruksministern beredd att medverka till

1. att frågan om bevarande av ozonlagret blir utredd i vårt land,
2. att frågan ytterligare utvecklas i internationella sammanhang,
3. att förbjuda användningen av sprayflaskor?

På hemställan av fru tredje vice talmannen beslöt kammaren kl. 13.39 att ajournera sina förhandlingar till kl. 14.30, då bl. a. de till dagens bordläggning anmälda utskottsbetänkandena väntades föreligga.

§ 11 Då förhandlingarna kl. 14.30 återupptogs anmäldes och bordlades

Skatteutskottets betänkanden

1975/76:57 med anledning av propositionen 1975/76:163 om en förbättrad utrikeshandelsstatistik, m. m.

1975/76:58 med anledning av motion om information till skattskyldig om det totala skatte- och avgiftsuttaget, m. m.

Justitieutskottets betänkanden

1975/76:28 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till kriminalvården jämte motioner

1975/76:33 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller anslag till vissa byggnadsarbeten för kriminalvården jämte motioner

Lagutskottets betänkanden

1975/76:16 med anledning av propositionen 1975/76:50 om ändring i ärvdabalken, m. m. jämte motioner

1975/76:27 med anledning av propositionen 1975/76:104 om godkännande av konventionerna den 29 mars 1972 om internationellt ansvar för skada som orsakas av rymdföremål och den 14 januari 1975 om registrering av föremål som har sänts ut i rymden

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1975/76:34 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1976/77

Socialutskottets betänkanden

1975/76:33 med anledning av motioner om insyn, integritet och rätts-säkerhet inom sjukvården m. m.

1975/76:34 med anledning av motioner om utbyggnad av hälso- och sjukvård, m. m.

1975/76:35 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1976/77

1975/76:36 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller vissa anslag om ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m. jämte motioner

1975/76:37 med anledning av propositionen 1975/76:116 med förslag om ändrad administration av bidragsförskott, m. m. jämte motioner

Utbildningsutskottets betänkanden

1975/76:26 med anledning av propositionen 1975/76:89 om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering m. m. jämte motioner

1975/76:29 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt gäller högre utbildning och forskning m. m.

Jordbruksutskottets betänkande

1975/76:42 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Näringsutskottets betänkanden

1975/76:41 med anledning av motioner om råvaruförsörjning och resurspolitik

1975/76:42 med anledning av propositionerna 1975/76:100 och 1975/76:101 i vad avser energihushållning m. m. jämte motioner

1975/76:43 med anledning av propositionen 1975/76:109 om anslag till Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1976/77, m. m. jämte motioner

1975/76:44 med anledning av propositionen 1975/76:124 om den statliga verksamheten på oljeområdet, m. m. jämte motioner

1975/76:45 med anledning av propositionen 1975/76:100 i vad avser riktlinjer för strukturomvandlingen på eldistributionområdet jämte motioner.

1975/76:46 med anledning av motioner om elförsörjningen på Gotland

1975/76:47 med anledning av motion om statens vattenfallsverks redovisningsprinciper

Civilutskottets betänkanden

1975/76:17 med anledning av motioner om ändring i byggnadslagen (1947:385), m. m.

1975/76:23 med anledning av propositionen 1975/76:100 i vad avser vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. jämte motioner

§ 12 Anmälades och bordlades

Motioner

1975/76:2493 av herr *Ahlmark m. fl.*

1975/76:2494 av herr *Bohman m. fl.*

1975/76:2495 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2496 av herr *Nordgren*

1975/76:2497 av herrar *Nordgren* och *Strindberg*

1975/76:2498 av herr *Oskarson* och fru *Troedsson*

1975/76:2499 av herrar *af Ugglas* och *Torwald*

1975/76:2500 av herr *Wennerfors*

med anledning av propositionen 1975/76:105 med förslag till arbetsrättsreform m. m.

1975/76:2501 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2502 av herr *Nordstrandh m. fl.*

1975/76:2503 av fröken *Rogestam m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:118 om hemspråksundervisning för invandrarbarn

1975/76:2504 av herr *Larsson* i *Staffanstorp m. fl.*

1975/76:2505 av herr *Svensson* i *Malmö m. fl.*

1975/76:2506 av herr *Träff m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:129 om forskningsrådsorganisationen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

1975/76:2507 av herr *Ahlmark m. fl.*

1975/76:2508 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2509 av herr *Jonnergård*

med anledning av propositionen 1975/76:168 om vissa frågor rörande den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation

1975/76:2510 av herr *Bohman m. fl.*

*Anmälan av
interpellation*

1975/76:2511 av herr *Hörberg*
med anledning av propositionen 1975/76:169 med förslag till lag om
styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkrings-
bolag

1975/76:2512 av herr *Bergqvist*
1975/76:2513 av herr *Olsson* i Järvsö
1975/76:2514 av herr *Olsson* i Järvsö *m. fl.*
1975/76:2515 av herr *Westberg* i Ljusdal
med anledning av propositionen 1975/76:180 om ändrade regler för be-
skattning av realisationsvinster, m. m.

1975/76:2516 av herr *Hagberg* i Borlänge *m. fl.*
med anledning av propositionen 1975/76:194 om TV-övervakning

1975/76:2517 av herrar *Oskarson* och *Danell*
1975/76:2518 av herrar *Oskarson* och *Strindberg*
med anledning av propositionen 1975/76:199 om ändring av värnplikts-
lagen (1941:967), m. m.

§ 13 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kam-
markansliet

den 23 april

1975/76:174 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr socialministern
om användningen av THX och liknande preparat:

Under senare år har en mycket livlig debatt förts kring olika slag av
läkemedel. THX har stått i förgrunden för diskussionen om huruvida
preparat som inte sorterar under gängse tillverkade mediciner skall tillåtas
här i landet. Debatten har blivit synnerligen inflammerad på grund av
att många människor erfarit att t. ex. örtmediciner eller liknande varit
att föredra framför av läkare ordinerade mediciner. I många fall anges
biverkningar som förorsakar patienter inte ringa obehag. I andra fall om-
vittnar enskilda människor att de vid sidan om ordinarie mediciner vill
inta läkemedel som visat sig vara sådana som den s. k. skolmedicinen
fördömer som värdelösa. Det skulle med andra ord vara patienterna som
enbart genom egen tro känner sig må väl av dessa preparat. Uppenbarligen
är den tron i så fall inte verkninglös, då preparaten haft kännbart positiva
effekter på vederbörande.

Många av här nämnda preparat är som bekant förbjudna här i landet
men finns att tillgå t. ex. i Tyskland och andra länder. Det förekommer

att svenska patienter bekostar resor till främmande länder för att få de preparat som de funnit värdefulla. Detta kan rimligtvis inte anses vara tillfredsställande. Det vore därför enligt min mening av största värde att vederbörande myndigheter här i landet skulle göra ansträngningar för att åstadkomma en önskvärd liberalisering av den svenska läkemedelsförordningen.

Med hänvisning härtill vill jag ställa följande fråga till socialministern:

Är socialministern beredd medverka till att sådana ändringar i gällande läkemedelsförordning företas att förordningen ger utrymme för att preparat som THX och liknande som inte kunnat bevisas vara i något hänseende skadliga skall kunna tillåtas då patienter upplever preparaten som klart positiva för deras hälsotillstånd?

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 14.31.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert